

законодавства. Це може створювати атмосферу бездіяльності та байдужості до правових питань, що шкодить верховенству права.

З іншого боку, пасивна правомірна поведінка може свідчити про стабільність та злагоду в суспільстві, де люди поважають закон і не прагнуть до конфліктів. Це може створити сприятливе середовище для економічного розвитку та соціального добробуту.

Чи потрібно щось змінювати у суспільстві стосовно пасивної правомірної поведінки? Це складне питання, на яке не існує простої відповіді. З одного боку, важливо заохочувати активну громадянську позицію та прагнення до захисту своїх прав. З іншого боку, важливо не руйнувати атмосферу стабільності та злагоди, яка може бути цінною для суспільства.

Література

1. Панчишин Р.І. Детермінанти поведінки людини: філософсько-правовий вимір: дис.канд. юридичних наук: 12.00.12, Львів, 2016. 205 с.

2. Горбова Н.А. Юридична відповідальність у правомірній поведінці: теоретико-методологічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Т. 1, № 34. С. 12-15. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream123456789/3035/1/8.pdf>.

3. Правомірна поведінка особи: поняття, ознаки, види. *Pidru4niki*. URL: https://pidru4niki.com/1029022845096/pravo/pravomirna_povedinka_osobi_ponyattya_oznaki_vidi.

УДК 339.924(043.2)

Рибікова Г.В., к.ю.н.

Молдаванов М.С., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Дискусії у фокус-групах показали, що учасники дослідження вважають європейські цінності суттю європейського способу життя.

Повага до закону та прав людини часто займає центральне місце в цій категорії. Проте майже у всіх групових дискусіях висловлювалася думка, що найважливішими цінностями Європи є процвітання та добробут місцевого населення, стабільність та відсутність економічних потрясінь.

Якісне дослідження показує, що найбільш бажаною цінністю є верховенство права. Про це спонтанно згадували в усіх групах. Тлумачення цього терміна дуже широке. У цьому контексті найчастіше говорять про повне дотримання законів європейців, повагу до закону.

Іншим важливим аспектом цієї цінності є рівність перед законом.

Головна проблема тут полягає в тому, що кримінальні діяння неминуче будуть покарані, незалежно від статусу, нагород чи багатства.

Водночас усі учасники групи погоджуються, що, на їхню думку, шлях до досягнення цих цінностей ще довгий, оскільки в нашій країні немає неупереджених судів. Корупція досягла надзвичайних масштабів, торкнувшись майже всіх сфер життя. Правова система вкрай недосконала.

Громадяни не поважають і не бояться закону.

Гарним прикладом із підсумкової роботи є поширеність масового підкупу поліцейських за порушення правил дорожнього руху. Ці випадки настільки поширені, що в суспільній свідомості навіть не кваліфікуються як злочини. Крім того, виходячи з результатів кожної групи, відсутність верховенства права в Україні пов'язана не лише з волею еліт, які отримують вигоду від ручного управління системою, а й з відсутністю волі людей.

Наступними в асоціативному ряду європейських цінностей є права людини. Крім того, учасники дискусії часто згадували про права дітей. Це заборонити фізичне та психологічне насильство над ними. Цікаво, що рівень захисту прав дитини в Європі не є чітко визнаним. З одного боку, всі підтримують важливість захисту цих прав, але з іншого боку, існують розбіжності щодо меж, до яких це має бути захищено. Європейська ювенальна юстиція та її правила сприймаються українцями дуже критично, а її повноваження вважаються надмірними.

Наступною групою, пов'язаною з поняттям прав людини, є жінки. Вважається, що жінки в Європі краще захищені від домашнього насильства, майнової дискримінації та сексуальних домагань.

Повага до прав людей з обмеженими можливостями була окремо згадана. Кожна група відзначила повагу до прав ув'язнених, свободу та доступ до системи правосуддя, належне тримання під вартою в обмежених місцях.

Респонденти вважають, що демократія є третьою опорою європейського суспільства. Нерідко опитані асоціюють демократію зі свободою вираження думок і правом на протест. Цікаво, що сприйняття демократії в Україні дуже розпливчате. З іншого боку, респонденти (в тому числі ті, хто не є прихильниками євроінтеграції) розуміють важливість демократичних суспільних інститутів.

На думку учасників з різних організацій, демократичні вибори, з підзвітністю влади та засобами впливу на неї, зменшують корупцію, підвищують ефективність влади і, як наслідок, покращують добробут людей, каже він, сприятиме. З іншого боку, люди не вірять у дійсність цих принципів на своїй території. Система дійшла до такого рівня, коли влада може чогось досягти лише революцією.

Теоретично люди підтримують запровадження демократії і жодним чином не виступають проти становлення європейської демократії в

Україні.

Але, в умовах повної бідності населення, корумпованості місцевої та державної влади, зневіри людей у подальшій революції ми маємо певний фальшивий образ демократії, який не влаштовує українське суспільство.

Загалом європейські світогляди та цінності сприймаються людьми як ідеали, гідні наслідування.

Теорія про те, що вони є необхідними умовами для нормального функціонування суспільства, звучала майже в усіх групах. Цікаво, що також згадується мир як важлива цінність, прийнята всіма групами, що знову ж таки відображає базові цінності та потреби українців з різних регіонів, наприклад, фізична безпека, говорить про незадоволення необхідністю. Враховуючи внутрішню військову ситуацію, цінність миру є особливо актуальною та важливою та потребує особливого розгляду національними та наднаціональними органами.

Рівність як європейську цінність назвали більше половини груп, їх уявлення також дуже різноманітні. До них належать недискримінація за ознакою статі чи раси, рівність можливостей, відносна рівність власності, рівність усіх людей перед законом і рівність можливостей для людей з обмеженими можливостями. Заявлені значення особливо близькі до досліджуваних значень і не викликають жодної критики.

Більше того, сучасне розшарування українського суспільства за майновим станом, доступом до влади та статусом є надзвичайно болючим для вихідців із Радянського Союзу, де панувала відносна рівність.

Література

1. Договір про заснування Європейської Спільноти, статті № 6, 49. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1994_017.

2. Загальна декларація прав людини. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

3. Європейська конвенція з прав людини та основоположних свобод людини. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

4. Хартія фундаментальних прав Європейського Союзу. URL: Charter of Fundamental Rights of the European Union // <http://eurlex.europa.eu/lexUriSev>.